

FORSVARET

Forsvarets operative hovedkvarter

1 av 3

Vår saksbehandler

Major Marianne Rygh Bø, mbo@mil.no
+4775 53 64 32, 0565 6432
FOH/Opr stab/J4/Ing.seksjon

Vår dato

2021-04-15

Vår referanse

2021/013338-001/FORSVARET/ 60

Tidligere dato

Tidligere referanse

Til

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Kopi til

Mattilsynet
FLO/FLO STAB
FOH/Ledelse/SEKR/Jur
FSAN/FSANFAG/VET INSP

Forsvarets bruk av Virkon S som desinfeksjonsmiddel

1 Bakgrunn

Forsvaret har etablert et system for å redusere risikoen for innførsel og spredning av smittsomme dyre- og plantesykdommer, skadegjørere og fremmede arter ved forflytning av militært materiell og personell over landegrenser og mellom regioner med ulik zoo-sanitær status. Systemet er benevnt biologisk grensebeskyttelse (BGB) og er beskrevet i en egen militær bestemmelse¹. Denne fastsetter roller, ansvar og myndighet, samt overordnede krav i forbindelse med BGB. Det overordnede målet med BGB er at militær aktivitet ikke skal endre den zoo-sanitære situasjonen i Norge, og hindre innførsel av plantesykdommer og skadegjørere til Norge eller andre områder der Forsvaret opererer.

For å verifisere at pålagte tiltak er gjennomført blir det utført biologisk grensekontroll (BGK). BGK gjøres som et ledd i mottak av allierte i forbindelse med operasjoner og øvelser, men også ved mottak av norsk materiell fra utlandet. Slike reduserende tiltak gjennomføres også ved utførsel av norsk materiell, og på forespørsel for våre allierte ved retur til deres respektive hjemland.

Det å få gjennomført biologisk grensebeskyttelse er viktig for Forsvaret og BGB er en integrert del av planverket knyttet til forflytninger av militært materiell og personell. Det er Forsvarets veterinærer som gjennomfører BGK og de har i forbindelse med innførsel innarbeidet en solid prosedyre med kontroll, vask, desinfisering og etterkontroll av materiell før videre transport på land.

Etter anbefaling fra Mattilsynets benyttes Virkon S som desinfeksjonsmiddel, men bruken av middelet vekker bekymring om mulig miljøpåvirkning hos eiere av kaianlegg, avløpssystemer mm.

Forsvaret er nå i gang med planlegging av øvelsene Cold Response og Brilliant Jump, som skal gjennomføres i samarbeid med NATO i mars 2022. Av erfaring fra NATO-øvelsen Trident Juncture i 2018 (TRJE18) trenger Forsvarets snarlig å få avklart rammefaktorene for bruk av Virkon S under allierte mottak som er planlagt i 2021 og i 2022, men også til bruk i det videre arbeidet med BGB.

¹ 2018-04-12, Forsvarets sanitet, Bestemmelse om tiltak for å hindre spredning av dyre- og plantesykdommer, skadegjørere og fremmede arter ved forflytning av materiell, tjenestedyr og personell.

Postadresse

Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse

Reitan
8058 TVERLANDET
Norge

Sivil telefon/telefaks

/

Militær telefon/telefaks

99/0500 3699

Epost/ Internett

forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no

Organisasjonsnummer

NO 986 105 174 MVA

Vedlegg

2 Drøfting

Forsvarets bruk av Virkon S er lite i volum og desinfeksjonsmiddelet brukes hovedsakelig for å lukke påviste avvik ved mottak av materiell. Men Forsvaret må også ha mulighet til bruk i større volum ved større mottak, spesielt ved en krise hvor alliert materiell kan måtte flyttes på kort varsel, eller i situasjoner der norsk materiell skal forflyttes til nasjoner som setter krav om desinfeksjon før innførsel.

Virkon S er et bredspektret desinfeksjonsmiddel og Mattilsynet anbefaler bruk av Virkon S da det har dokumentert effekt mot de smittsomme agens som er mest aktuelle. Virkon S er videre lett å få tak i, er enkelt å bruke, har kort virketid (fra 5 min til 30 min) og er virksomt ned til +4 °C. Produsenten oppgir at Virkon S brytes raskt ned i naturen og at det i bruksløsning ikke vil påvirke renseanlegg eller organismer i naturen. Ved normal bruk, dvs. en bruksløsning på 1% eller 2%, og ved ivaretagelse av hensynsregler er Virkon S trygt å bruke og sjansen for «punktutslipp» er liten. Det har også lav giftighet, er mindre farlig og mer miljøvennlig enn flere andre tilgjengelige desinfeksjonsmidler og er i hyppig bruk innen landbruk, havbruk og annen industri.

Normal bruk vil derfor ikke medføre at havneeier må foreta korrigerende tiltak i ettertid. Forsvarets rutiner innbefatter heller ikke bruk av såpe eller andre fett- og oljeløsende midler, så sannsynligheten for utslipp av POL-produkter (petrol, oil and lubricant) er også liten. Forsvaret blir derimot stadig utfordret med hensyn på potensiell miljøeffekt, særlig med tanke på utslipp og effekt på vannlevende organismer og negativ effekt på avløps-/kloakkanlegg.

I Forsvaret er BGK i stor grad en integrert del av alliert mottak, og en aktivitet som gjennomføres uten å forsinke selve avlastningen. En hendelse under øvelse TRJE18, der et alliert skip måtte seile til Norge uten vask og desinfisering av materiellet om bord pga. værforholdene i hjemlandet, synliggjør derimot problemet Forsvaret står ovenfor. I den forbindelse sa eier av kaianlegget som var planlagt benyttet nei til å bruke det i forbindelse med vask og desinfeksjon. Dette grunnet en bekymring om mulig påvirkning av eget renseanlegg, samt en frykt for utslipp til miljøet som de ville kunne stilles som ansvarlig for. Forsvaret ble da satt i en vanskelig situasjon, skipet måtte omrutes og en hasteavklaring fra Miljødirektoratet måtte til. Dette er tidkrevende og lite forutsigbart, og slike forsinkelser vil også kunne være alvorlige ved en krise eller krig der alliert mottak kan være av avgjørende betydning.

Det er vanskelig å fastsette hvor ofte det kommer allierte fartøy med materiell til Norge, da dette er avhengig av sikkerhetssituasjonen og hva som bestemmes på det politiske nivå. Alle allierte mottak/besøk er politisk bestemt og det er også blitt en ny «normal» med en stor-øvelse hvert 2. til 4. år. I tillegg kontrolleres mindre enheter og norske rotasjoner jevnlig, året gjennom. BGB kan dermed sies å være en del av Forsvarets virksomhet, selv om behovet vil variere og det vil være vanskelig å gi et pålitelig estimat på forbruket av Virkon S.

Det er viktig for Forsvaret med forutsigbarhet. Forsvaret erfarer at det rundt om i Norge gjøres ulike sivile lokale vurderinger. Forsvaret har derfor behov for en avklaring fra Miljødirektoratet, og ønsker en generell aksept for bruk av desinfeksjonsmiddelet Virkon S i den hensikt å kunne unngå å måtte gjennom de samme prosedyrer for søknad og tillatelse hver gang et alliert fartøy ankommer til Norge eller når Norge skal forlytte eget materiell inn og ut av landet.

Forsvaret foreslår at vurderingen tas, og tillatelse gis, etter et av de følgende tre alternativer;

1. Miljødirektoratet vurderer at normal bruk av VIRKON S, med brukskonsentrasjoner på 1%-2%, og med påfølgende fortynning ved avskylling, klassifiseres til å tilsvare bruk av desinfeksjonsmidlet i andre næringer. Det vil derfor ikke kreves særskilt tillatelse for bruk av Virkon S i forbindelse med Forsvarets aktivitet knyttet til biologisk grensebeskyttelse, forutsatt at øvrige retningslinjer for bruk følges.
 2. Miljødirektoratet vurderer den skisserte aktiviteten knyttet til biologisk grensebeskyttelse til å falle innunder Forsvarets virksomhet og er, med unntak av den aktiviteten som skjer på Forsvarets faste installasjoner, unntatt forurensningsloven, ref § 8.
 3. Miljødirektoratet gir Forsvaret en rammetillatelse på bruk av Virkon S uten at lokalisasjoner og mengde oppgis. Opplysninger om lokalisasjoner, og mengde, kan være gradert informasjon eller er opplysninger som kan brukes til å avdekke annen gradert informasjon.
-

3 Konklusjon

Forsvaret ved Forsvarets operative hovedkvarter anmoder Miljødirektoratet om å vurdere Forsvarets bruk av desinfeksjonsmiddelet Virkon S som del av Forsvarets rutiner for å redusere risikoen for innførsel og spredning av smittsomme dyre- og plantesykdommer, skadegjørere og fremmede arter ved forflytning av militært materiell og personell over landegrenser og mellom regioner med ulik zoo-sanitær status, en prosess kjent som biologisk grensebeskyttelse.

Forsvaret foreslår tre ulike løsninger, angitt etter Forsvarets foretrukne rekkefølge.

Morten Line Anderssen
Oberst
Sjef J4

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.
